

Etnonüümi Hiina etümoloogiast¹

Gao Jingyi

Sissejuhatus

Etnonüümi Hiina tõestatud etümoloogia ulatub Euroopa keeltest (nt inglise/saksa *China*, prantsuse *Chine*, itaalia *Cina*, taani/rootsi *Kina*, ladina *Sinae*) tagasi araabia (*šīn* [صين]) ja pärsia (*čīn* [چین]) ning sanskriti (*cīna* [चीन]) keelteni. Selle etnonüümi (Hiina ~ *China* ~ *Sinae* ~ *Cīna*, edaspidi „etnonüüm Hiina“) varasem päritolu ja seos Hiinaga on aga ebaselge. Seni kõige enam levinud hüpoteesi kohaselt on see seotud ühe Vana-Hiina riigi etnonüümiga, mis on 秦^(Qín/Tǎn)² (edaspidi „Qin“). Selles artiklis püüan ma aga kirjeldada, et seos Qiniga ei ole täiesti kindel. Sobivam kandidaat on ka ühe teise Vana-Hiina riigi etnonüüm 晉^(Jìn/Tǎn) (edaspidi „Jin“).

Varasemad uuringud

Teadlaste töödest, kes on käsitlenud etnonüümi Hiina etümoloogiat, saab välja tuua kolm põhisuunda.

¹ Artikkel põhineb EAO XXIV orientalistikapäeva konverentsil (27.–28. aprillil 2012. a Tartus) peetud ettekandel. Artikkel on valminud sihtfinantseeritava teema (SF0050037510) toel. Täna Märts Läänemetsa sanskriti ja eesti keele abi eest.

² See on hiina etümone DOM-kast, mis algab hiina glüüfiga. Glüüfi kõrval on sama glüüfi ja etümone alfabeetilised vormid hiina pinyinis ja vietnami keeles. DOM-kast aitab hiina kirjakeele andmeid paremini mõista. Üks hiina glüüf ei pruugi tähistada ainult ühte loomulikku sõna — tähistamine sõltub lektist.

Esimene põhisuund seostab etnonüümi Hiina mingi riigi või rahva etnonüümiga.

Selline lähenemine sai alguse juba väga ammu. Kõigepealt juba 7. sajandil, kui Hiina budistist palverändur Xuanzang (玄奘) külastas ühte Lääne-Riikidest (西域), mille all mõeldakse tänapäeval Kesk-Aasiat, seletas ta kohalikule kuningale: „*Cīna* on meie endine etnonüüm.“³

17. sajandil kirjutas Itaalia misjonär Martino Martini, et see on seotud Vanahiina riigi etnonüümiga Qin.⁴

1865. aastal kirjutas Prantsuse orientalist Guillaume Pauthier samast etnonüümist, et see vastabki Vana-India etnonüümile *cīna*. Ta pakkus välja, et *cīna*-rahvas asus kunagi Indiast ümber Hiinasse ja rajas seal riigi nimega *Thsin* (= Qin), millest ongi saanud Hiina praegune etnonüüm.⁵

Pauthieri arvamusega ei olnud nõus Inglise orientalist Henry Yule. 1866. aasta kirjutises ta välistas rahvaetümolooia, mis seostab Hiinat Piiblis oleva etnonüümi *Sini(m)*iga. Ta arvas, et etnonüüm Hiina on seotud mingi Vana-Hiina riigi etnonüümiga ja esitas kolm võimalust: (1) *Ts'in* (= Qin), (2) *Tsin* (= Jin), (3) *Ching* (= 鄭^(Zhèng/Trính), edaspidi „Zheng“).⁶

1886. aastal tekkis Prantsuse orientalistil Terrien de Lacouperie'1 uus hüpotees, mille kohaselt on see etnonüüm seotud Edela-Hiina mittehiina etnonüümi *Tsen'*iga (= 滇^(Diān/Dièn), edaspidi „Dian“).⁷

1904. aastal avaldas Prantsuse sinoloog Paul Pelliot uurimuse, milles toetas Martini hüpoteesi, et see etnonüüm on seotud Qiniga.⁸

1911. aastal väitis Saksa indoloog Hermann Jacobi, et ei poolda Qinihüpoteesi, sest tema arust tähendas *Cīna* Hiinat juba 300. a e.m.a, mil

³ 玄奘 [Xuánzàng]. 大唐西域記 [Datangxiyuji], 長安 [Xi'an], 646, 卷第五 [köide 5]. „至那者 前王之國號 大唐者 我君之國稱“

⁴ Martino Martini. Novus Atlas Sinensis. Amsterdami [Amsterdam]: Joannes Blaeu, 1655.

⁵ Guillaume Pauthier. Le Livre de Marco Polo: Citoyen de Venise, Conseiller Privé Et Commissaire Impérial de Khoubilai-Khaàn, Volume 1. Paris, 1865, lk 550.

⁶ Henry Yule. Cathay and the Way Thither, London: Hakluyt Society, 1866, lõik 2.

⁷ Henry Yule & Arthur Coke Burnell. Hobson-Jobson: A Glossary of Colloquial Anglo-Indian Words and Phrases, and of Kindred Terms, Etymological, Historical, Geographical and Discursive, London: John Murray, 1886, lk 197–198.

⁸ Paul Pelliot. Deux itinéraires de Chine en Inde à la fin du VIIIe siècle. — Bulletin de l'Ecole française d'Extrême-Orient 4, 1904, lk 131–413.

Qini keisririiki ei olnud veel olemas.⁹ Õigupoolest ei ole tema vastuväide õige — kuigi Qini keisririiki siis veel ei eksisteerinud, oli aga 300. a e.m.a juba olemas samanimeline kuningriik Lääne-Hiinas.

1912. aastal toetas Ameerika etnoloog Berthold Laufer Jacobi seisukohta.¹⁰

Samal ajal täiendas Paul Pelliot Qini hüpoteesi sellega, et *hiung nu'd* (= 匈奴 ^(Xiōng-Nú/Hung-Nó)) kutsusid hiinlasi *ts'in'i* rahvaks, seega tõenäoliselt kasutasid ka teised rahvad hiinlaste kohta sama nimetust.¹¹

1919. aastal kirjutas Berthold Laufer taas sama teema kohta. Nüüd toetas ta hoopis Qini hüpoteesi, sest leidis, et Hiina on pärsia keeles *Čīn*, *Čīnistān* või *Čīnstān*, keskaja pärsia keeles *Čēn* või *Čēnastān*, sogdi keeles *Čynstn*, armeenia keeles *Čen-k'* või *Čenastan*. Seega arvas ta, et nende nimede puhul on tegemist ühe ja sama allikaga, ja väga suure tõenäosusega oli see allikas Qin.¹²

Sellega lõppes Lääne teaduses vaidlus etnonüümi Hiina etümoloogia üle. Qini-hüpoteesi on tänapäevani kõige enam toetatud ja see on enimlevinud seisukoht kõnealuse etümoloogia kohta.

Alles 60 aastat hiljem, 1979. aastal kirjutas Hiina ajaloolane Su Zhongxiang Qini-hüpoteesi vastu, väites, et etnonüüm Hiina on seotud hoopis Vana-Hiina etnonüümiga *Jing* (荆 ^(Jing/Kinh)), edaspidi „Jing“).¹³ See arvamus lükati aga tagasi juba 1981. aastal Hiina ajaloolase Lin Jianmingi artiklis. Lin toetab seisukohta, et etnonüüm Hiina on ikkagi seotud Qiniga.¹⁴ Vaatamata sellele avaldas India sinoloog Haraprasad Ray 1995. aastal toetust Jingi-hüpoteesile.¹⁵

⁹ Hermann Jacobi. Kultur-, Sprach- und Literaturhistorisches aus dem Kaučiliya. — Sitzungsberichte der Königlich-Preussischen Akademie 44, 1911, lk 954–973.

¹⁰ Berthold Laufer. The Name China. — T'oung Pao, Vol. 13, nr 5, 1912, lk 719–726.

¹¹ Paul Pelliot. L'origine du nom de „Chine“. — T'oung Pao, Vol. 13, nr 5, 1912, lk 727–742.

¹² Berthold Laufer. Sino-Iranica: Chinese Contributions to the History of Ancient Civilization in Ancient Iran, Chicago: Field Museum of History, 1919, lk 568–570.

¹³ 蘇仲湘 [Sū ZhōngXiāng]. 论„支那“一词的起源与荆的历史和文化 [Lun zhina yici de qiuyan yu jing de lishi he wenhua]. — 历史研究 [Lishi yanjiu], 1979, nr 4, lk 34–48.

¹⁴ 林劍鳴 [Lín Jiàn míng]. „支那“的称谓源于„秦“还是„楚“ [Zhina de chengwei yuanyu Qin haishi Chu]. — 人文杂志 [Renwen zazhi], 1981, nr 6, lk 79–80 + 96.

¹⁵ Haraprasad Ray. The Southern Silk Route from China to India: An Approach from India. — China report, Vol. 31, 1995, lk 177–195.

2009. aastal pakkus Austraalia ajaloolane Geoff Wade, et etnonüüm Hiina on seotud Edela-Hiina mitte-hiina yelangi rahva endonüümiga *zina*.¹⁶

Üldiselt on esimene põhisuund akadeemiliselt põhjendatud ja mõistlik. Ma juhin tähelepanu Yule (1866) arvamusele, et tegelikult ei ole Jin nõrgem kandidaat kui Qin (teised valikud, Zheng, Dian, Jing ja *zina* on küll nõrgemad). Sellest aga põhjalikumalt allpool.

Teine põhisuund seostab etnonüümi Hiina mingi sanskriti sõnaga.

Niisugune lähenemine algas samuti üsna ammu. Juba 8. sajandil pakkus Hiina budist Huiyuan (慧苑) oma teoses välja hüpoteesi, et etnonüüm Hiina on algselt sanskriti sõna, mis tähendab 'teadmist', *jñāna* (ज्ञान).¹⁷

20. sajandi alguses kirjutas Hiina ajaloolane Xia Zengyou, et etnonüüm Hiina on algselt sanskriti sõna, mis tähendab 'piiri', *śīmā* (सीमा).¹⁸

1981. aastal pakkus Hiina ajaloolane Ge Fangwen, et etnonüüm Hiina on algselt sanskriti sõna, mis tähendab 'ida'.¹⁹ Aga ida tähistav sanskriti sõna on hoopis *pūrvā* (पूर्व).

Teine põhisuund on pigem oletamine ilma piisava põhjenduseta. See põhineb väga radikaalsel arvamusel, et Hiinat tähendav sanskriti sõna ei tulnud hiina keelest, vaid vastupidi. On huvitav, et niimoodi oletavad just mõned hiinlased, mitte indialased.

Kolmas põhisuund on rahvaetümoogiaal põhinev hüpotees, mis jaoatab sõna Hiina kaheks tüveks.

1877. aastal kirjutas Saksa geograaf Ferdinand von Richthofen, et etnonüüm Hiina pärineb Vietnamis asuva maakonna nimest *Jih-nan* (= 日南^(Rì-nán/Nhật-nam)), kus asus Hiina oluline keskus kauplemaks Kagu-Aasia riikidega.²⁰ See arvamus lükati tagasi juba 1912. aastal Paul Pelliot'

¹⁶ Geoff Wade. The Polity of Yelang and the Origins of the Name „China“. (Sino-Platonic Papers 188.) Philadelphia: University of Pennsylvania, 2009.

¹⁷ 慧苑 [Huiyuàn]. 新譯大方廣佛華嚴經音義 [Xinyidafangguangfohuayanjingyinyi]. 長安 [Xi'an], ca 721. „支那 翻為思維 以其國人多所思慮 多所製作 故以為名“.

¹⁸ 夏曾佑 [Xià Zēngyòu]. 中國歷史教科書 [Zhongguo lishi jiaokeshu]. 上海 [Shanghai]: 商務印書館 [Commercial Press], 1904–1906.

¹⁹ 葛方文 [Gé Fāngwén]. 中國名稱考 [Zhongguo mingcheng kao]. — 華東師範大學學報 (哲學社會科學版) [Huadong shifan daxue xuebao [zhexue shehuikexue ban], 1981, nr 6.

²⁰ Ferdinand von Richthofen. China: Ergebnisse Eigener Reisen Und Darauf Gegründeter Studien. Berlin: Reimer, 1877, lk 504–510.

poolt, sest termini *Jih-nan* kohalik hääldus on *Nhật-nam*, millest kindlasti ei tulene *Cīna*.

1988. aastal kirjutas Hiina inglise filoloog Li Guangrong, et etnonüüm Hiina pärineb Ida-Hiinas asuva maakonna nimest *Chang-nan* (= 昌南 (Chāng-nán/Xūōng-nam)), kus paiknes portselani tootmise keskus.²¹ See arvamus lükati tagasi juba 1992. aastal teise Hiina inglise filoogi Huang Heqingi poolt, sest Hiina portselani levik on selle Hiina nime algupärast palju hilisem.²²

1994. aastal kirjutas Hiina hmongi keele asjatundja Shi Zhongren, et etnonüüm Hiina pärineb hmongi keele sõnast (tɕi/laʌ), mille tähendus on 'veepõld'.²³

2006. aastal kirjutas Hiina ajaloolane Wen Cuifang, et etnonüüm Hiina tuleb Ida-Hiina kohanimest *Qi-nan* (= 齊南 (Qí-nán/Tè-nam)), kus oli siiditootmise keskus.²⁴

Kolmas põhisuund on kokkuvõttes üsna alusetu lähenemine. See tugineb mitteteaduslikule oletusele, et iga silp moodustab ühe tüve ehk morfeemi.

Käesolev uurimus kuulub esimesse põhisuunda.

Materjal ja meetod

Kasutatud on ka varasemate uurimuste materjale, milleks on Hiina ja India päritolu tekstid.

Ka meetod põhineb varasematel ajaloo- ja filoloogiauuringutel. Lisaks on käesolevas uurimuses rakendatud fonoloogia ja hiina klassikalise fonoloogia meetodit.

Hiina klassikaline fonoloogia (selle eriala nimetus on hiina keeles 韻書 (yùn-shū/vân-thú)) on üldiselt paljudele tundmatu. Peale tänapäevaste hiina

²¹ 李光榮 [Lǐ Guāngróng]. China, Shanghai. — 英语知识 [Yīngyǔ zhīshì], 1988, nr 3, lk 16.

²² 黄河清 [Huáng Héqīng]. 试论China的词源及其他 [Shilun China de cíyuan jì qita]. — 现代外语[Xiandai waiyu], 1992, nr 2, lk 36–40.

²³ 石宗仁 [Shí Zōngrén]. 中国名称„支那“之谜与苗族 [Zhongguo mingcheng zhina zhi mi yu miaozu]. — 黔东南民族师专学报 (哲社版) [Qian dongnan minzu shizhuan xuebao [she zhe ban], 1994, nr 6, lk 54–64.

²⁴ 温翠芳 [Wēn Cuifāng]. „支那“为„齐“考述 — 云南社会科学 [Yunnan shehui ke-xue], 2006, nr 5, lk 97–100.

keele lektide käsitleb hiina klassikaline fonoloogia ajalooliste tekstide põhjal ajaloolisi hiina keele lekte. Nt esimene hiina keele fonotaktika teos 韻鏡 (yùn-jìng/vận-kính) ilmus juba 1161. aastal.

Arutluskäik ja tulemused

1. Asjakohased hiina terminid ja nende vanaaegsed hääldused

Kui etnonüüm Hiina on seotud mingi Hiina enda arhailise terminiga, ei pea arvesse võtma nende tänapäevaseid, vaid vanaaegseid hääldusi.

Esimese põhisuuna varasemad uurimused pakkusid etnonüümi Hiina päritoluks kokku viit hiina terminit. Tabelis 1 on esitatud terminid ja nende arhailised hääldused 1161. aastal ilmunud esimese hiina keele fonotaktika käsiraamatu järgi ning nende rekonstrueeritud vanahiina hääldused.

Tabel 1. Hiina terminid ja nende vanaaegsed hääldused

Termin	秦 (Qín/Tân)	晉 (Jìn/Tán)	鄭 (Zhèng/Trịnh)	滇 (Diān/Điên)	荆 (Jīng/Kinh)
1161	/hjen ^(A)	/hjen ^(C)	/dʒeɲ ^(C)	/tʃian ^(A)	/kɕeɲ ^(A)
Wang ²⁵	*dzien ^(A)	*tsien ^(C)	*dien ^(C)	*tien	*kien
Zhengzhang ²⁶	*zin ^(A)	*ʔsins ^(C)	*deɲs ^(C)	*tiin	*ken

Rekonstrueeritud hääldused ei ole täiesti kindlad. Neist on abi ainult analüüsimisel. Arhailised hääldused on aga kindlad, kuid nende kirjeldused ei ole algselt kirjutatud ladina alfabeedis. Siin on need transkribeeritud minu enda poolt. Kolm allikat koos annavad järelduste tegemiseks juba kindlama aluse.

On täiesti selge, et viimase kolme termini (Zheng, Dian, Jing) arhailiste häälduste sõnaalguse häälikud ei ole afrikaadid (nt [ts] [dʒ]), vaid klusiilid (sulghäälikud: [d] [t] [k]). Selle põhjal võib üsna kindlalt väita, et

²⁵ 郭錫良 [Guō Xīliáng]. 漢語古音手冊 [Hanyu guyin shouce]. 北京 [Peking]: 北京大學出版社 [Beijing daxue chubanshe], 1986.

²⁶ 鄭張尚芳 [Zhèngzhāng Shàngfāng]. 上古音系 [Shanggu yinxi]. 上海 [Shanghai]: 上海教育出版社 [Shanghai jiaoyu chubanshe], 2003.

need kolm terminit ei saa olla etnonüümi Hiina allikaks, mis algab afrikaadiga nii sanskriti keeles (*cīna*, [c̄ç]) kui ka pärsia keeles (*čīn*, [t̄ʃ]).

Terminite Qin ja Jin vahel on oluline erinevus, sest Qin algab helilise afrikaadiga, aga Jin helitu afrikaadiga. Nii sanskriti kui ka pärsia keeles on olemas heliline afrikaat. Kui etnonüümi Hiina algterminiks oleks olnud Qin, oleks see pidanud saama hoopis *jīna*-vormiks sanskriti keeles ja *jīn*-vormiks pärsia keeles. Aga *cīna*-vormiks ja *čīn*-vormiks sobiks paremini helitu afrikaadiga algav Jin. Seega fonoloogia põhjal ei ole Jin nõrgem, vaid tugevam kandidaat kui Qin.

Siiski ei saa veel täiesti välistada Qini hüpoteesi, sest on olemas võimalus, et tegemist oli teatava vahendajakeelega, milles ei ole helilist afrikaati (*dz*) ega hõngusega afrikaati (*ts^h*). Sellisel juhul võiks vahendajakeele tõttu ka Qin alata tavalise helitu ilma hõnguseta afrikaadiga (*ts*). (Isegi Pekingi mandariini hiina keeles algab Qin hoopis helitu hõngusega afrikaadiga [*tʂ^h*]).

2. Qini riigi ja Jini riigi ajaloost²⁷

2.1 Qin

Qini vürstiriik asutati Zhou keisririigi valitsemisaja keskpaiku, 770. a e.m.a. Vürstiriigi algalad on Loode-Hiinas — tänapäevane Gansu-provint ja Shaanxi-provintsi edelaosa. Qini vürstiriik sai Qini kuningriigiks aastal 325 e.m.a. Qini kuningriik ühendas endise Zhou keisririigi territooriumi 221. a e.m.a ning kuulutati välja Qini keisririik, kuid see hävitati 207. a e.m.a riigi vastu üles tõusnud endiste kuningriikide poolt.

Seejärel valitsesid Hiinas Chu keisririik (207.–202. a e.m.a), Hani keisririik (202. a e.m.a – 220. a m.a.j), Wei keisririik (220.–266. a) ja Jini keisririik (266.–420. a).

Aastal 311 kaotas Jini keisririik sõjas. Jini keisririigi keskvalitsus taastati Lõuna-Hiinas 317. a. Aastal 352 taastati Loode-Hiinas võimas Qini keisririik, mis valitses lühikest aega tervet Põhja- ja Edela-Hiinat, aga

²⁷ Jingyi Gao. Official Colours of Chinese Regimes: A Panchronic Philological Study with Historical Accounts of China. — *Trames: Journal of the Humanities and Social Sciences*, Vol. 16, nr 3, 2012, lk 237–285.

kaotas 383. a sõjas Jini keisririigi vastu. 417. a taastatud Qini keisririik hävitati taas Jini keisririigi poolt.

2.2 Jin

Jini vürstiriik asutati Zhou keisririigi algusaastatel, umbes 1050. a e.m.a. Jini vürstiriigi algalad asusid Põhja-Hiinas — tänapäevase Shanxi-provintsi edelaosas. Jini vürstiriigil oli Zhou keisririigis tugevaim võim aastatel 632–532 e.m.a, aga see lagunes 403. a e.m.a ja lakkas lõplikult olemast 349. aastal e.m.a.

Alates sellest ajast valitsesid Hiinas üksteise järel omavahel sõdivad kuningriigid (403.–221. a e.m.a): Qini keisririik 221.–207. a e.m.a, Chu keisririik 207.–202. a e.m.a, Hani keisririik 202. a e.m.a – 220. a m.a.j ning Wei keisririik (220.–266. a).

Aastal 266 nimetati Wei keisririik ümber Jini keisririigiks. Endiselt Wei keisririiki kuuluv nominaalne Jini kuningas sai uueks keisriks. Kuigi alatest 317. aastast kaotas Jin oma valdused Põhja-Hiinas, oli Jini keisririik Hiina suveräänsuse hoidja üle 150 aasta. Lõpuks nimetati 420. aastal Jini keisririik ümber Songi keisririigiks.

Selle osa kokkuvõtteks tuleb öelda, et nii Qin kui ka Jin on vanad ja olulised Hiina nimed Hiina riigi kohta. Mõlemal on võrdne võimalus olla Hiina nime prototüübiks väljaspool Hiinat.

Qini puhul on tugevamaks põhjenduseks Hiina ühendamine, kui üldse sellest tollal väljaspool Hiinat midagi teati. Jini puhul on tugevamaks argumendiks Hiina-India kontakt, sest budism hakkas Hiinas jõudsamalt levima just alles Jini keisririigi aegses Hiinas.

3. Etnonüümi Hiina varaseimatest mainimistest Vana-India tekstides

Varasemate uuringute järgi ilmus etnonüüm Hiina kõige varem Vana-India tekstides vormina *cīna* (चीन). Seda on mainitud *Rāmāyaṇas* (1.52–55; u 500.–100. a e.m.a), *Mahābhāratas* (1.174, 1.177, 3.51, 3.176, 5.74, 5.86, 6.9, 12.64; u 400. a e.m.a – 400. a m.a.j), ja „Manusmṛtis“ (u 200. a e.m.a – 200. a m.a.j: 10.43–44).

Vaatamata etnonüümi rohkele esinemisele ei ole kindlat tõendit, mis võimaldaks seostada seda Hiina riigi nimega isegi siis, kui etnonüümi

levik võis seonduda Hiina siidi populaarsusega. Siinkohal juhin aga tähepanu faktile, et Indias ja Birmas elav tšini rahvas võib olla termini *cīna* kõige varasem prototüüp.

Kindlasti Hiinat tähistav sanskriti termin on hoopis hiljem ilmunud *mahācīna* (महाचीन), mille tähendus on 'suur *cīna*'. Termin *mahācīna* lihtsustati terminiks *cīna* veelgi hiljem.

Pakun välja niisuguse järelduse. Sanskriti keeles tähendas termin *cīna* algselt tšini rahvast või mingit muud sarnase nimega vanaindia rahvast. Hiljem, kui Hiina nimetus Jin jõudis Indiasse, hakati seda sanskriti keeles tähistama sama sõnavormi ehk homonüümiga (varasem *cīna*). Hiina kohta käiva *cīna* ja vanaindia *cīna* vahel vahet tegemiseks nimetasid indialased Hiinat terminiga *mahācīna* ehk suur *cīna*. Indiast levis sama eksonüüm koos sarnase segadusega ka teistesse vanadesse keeltesse. Kui Vana-India *cīna* rahvas vajus unustuse hõlma või selle nimetamise vajalikkus kadus, siis termin *mahācīna* lihtsustati terminiks *cīna*. Varasem segadus teisenes müüdiks.

Kas Vana-India *cīna* rahvas ning Hiina *cīna* riik ja rahvas on etnoloogiliselt üks ja sama? Kui vastuseks on jah, olekski Pauthier'i (1865) arvamus, mille kohaselt hiina rahvas asus kunagi ümber Indiast Hiinasse, osaliselt õige. (Osaliselt oleks see aga vale, sest nimetus oli Hiinas pigem Jin, mitte Qin.) Sellisel juhul on nii, et Jin ei ole *cīna* prototüübiks, vaid hoopis vastupidi: *cīna* on Jini prototüübiks. Aga see on juba teine suur teema, mis ei kuulu etümoloogia, vaid etnoloogia valdkonda. Ma arvan, et selle versiooni tõenäolisus on väga väike (1%), sest hiina rahva vanimad endonüümid olid 夏 (Xià/Hà), 商 (Shāng/Thương), 周 (Zhōu/Châu), ja nendega võrreldes ilmus Jin palju hiljem. Hiina *cīna* ja Vana-India *cīna* sarnane nimi tekkis pigem (99% tõenäosust) kokkulangevuse põhjal.

Kokkuvõte

Käesolevas uurimuses käsitlen Hiina kohta kõige rohkem levinud etnonüümi (Hiina ~ *China* ~ *Sinae* ~ *cīna*) etümoloogiat. Seni kõige enam levinud nimekuju Qin hüpotees ei ole täiesti kindel. Etnonüüm Hiina algab sanskriti ja pärsia keeles helitu afrikaadiga, aga Qin (秦 (Qín/Tàn)) pidi algama helilise afrikaadiga. Siiski ei saa veel täiesti välistada Qini hüpoteesi, sest eksisteerib võimalus, et tegemist oli mingi vahenduskeelega,

milles ei ole helilist afrikaati ega hõngusega afrikaati; sellisel juhul võiks vahendajakeele tõttu ka Qin alata tavalise helitu ilma hõnguseta afrikaadiga. Jin (晉^(Jin/Tán)) tõuseb ka tugevaks kandidaadiks, sest algab helitu afrikaadiga ning kannab kõige sarnasemat hääldust sanskriti vastega *cīna* ja pärsia vastega *čīn* või *čēn*.